

Kääritöö ilupõõsas

AINO MÖLDER

Ilupõõsaste lõikamine sõltub sellest, mida me neilt soovime saada: kas rikkalikult õisi, värvikaid lehti, säravaid võrseid või põnevast vormi või tuleb põõsaid hoopis noorendada.

Ühe ja sama põõsaliigi lõikusviis võib sõltuvalt eesmärgist oluliselt erineda.

Võtame näiteks hariliku sireli. Teda saab kasvatada tüvikuna (sel juhul meenutab ta madalat puud), mitmetüvelise kõrge põõsana ja ka geomeetrilisse vormi lõigatuna. Kõik oleneb sellest, kus sirel kasvab ning mida me temalt ootame: kas õievärvi, vormi või hoopis hekki krundi piirile. Ühel päeval aga märkame, et sirel on jäänud vanaks ja väetiks – nüüd vajab ta hoopis noorendamist.

Korrage või järk-järgult

Lõikus parandab valgustingimusi põõsa sisemuses ja vahetab välja vanad väsinud oksad nooremate, väge täis võrsete vastu. Lõikamine tagab, et põõsas koosneb võimalikult suures osas just neist okstest, mis kannavad õisi. Kui teame, millal ja milliste lehtedele moodustuvad õiepungad ehk siis millisesse lõikusgruppi põõsas kuulub (sellest allpool), oskame sellega arvestada.

Ühe ja sama eesmärgi saavutamiseks on erinevaid võimalusi. Näiteks saab põõsast noorendada ühekorruga, lõigates ta varakevadest maani maha. Sellist lõikust nimetatakse allalõikuks. Seda taluvad rohkelt noori külgvõrseid ning juure- ja kannuvõsu andvad liigid. Allalõikus tehakse alati varakevadel enne kasvuperioodi algust.

Teine võimalus on vahetada oksad välja järk-järgult. Selleks lõigake igal aastal välja mõned kõige vanemad oksad, kuni ring saab täis. Ühtlasi eemaldage ka vigastatud, murdunud, külma saanud ja haiged oksad.

Kumba varianti eelistada, oleneb eelkõige liigi ja sordi eripärast. Värviliste või kirjude lehtedega põõsaste puhul ei ole allalõikus otstarbekas, hoolimata sellest, et taim seda talub – maataasa lõigatud põõsa oksamass ei kasva esimestel aastatel piisavalt suureks, et dekoratiivsed lehed pilku püüaksid.

Seevastu neid põõsaid, mille okstel on värviline koor, võib julgelt alla lõi-

Vale: enelapõõsast on kärbitud vaid okste tipust – tekkinud on luuataoline moodustus, millel õiepungi kandvad mullused võrsed on väga lühikesed. Õige oluks vana oks täielikult välja lõigata. Siis oleks asemele kasvanud tugev ja pikk rikkalikult õitsev noor oks.

gata, sest uued noored võrsed on kirkamad ja värvikamad.

Noorenduslõikuse vajadusest annab märku põõsa lamandumine, okste sammaldumine ning lehtedeta oksarootsude tekkimine, rohke kuivanud oksamass põõsa sees, õitsemise vähenemine või lakkamine jm.

Vormilõikus

Küllalt sageli on lõikuse eesmärk anda põõsale geomeetriline kuju – kera, kuup, spiraal vms. Seda nimetatakse vormilõikuks. Selleks sobivad liigid peavad olema väga aeglasekasvulised ja tihedad säilitamiseks neile antud vormi.

Kõige sobivamad on igihaljad liigid, nagu harilik pukspuu ja jugapuu, kahjuks saavad mõlemad meil aeg-ajalt talvekahjustusi. Kerakujuliseks on lõigatud ka sireleid, magedat sõstart, läikivat tuhkpuud jm. Aga seejuures ärge unustage, et näiteks sirelit vormides ei näe te enam tema õisi, sest lõikate võrsetippude moodustuvad õiepungad ju ära.

Istutuslõikus

Istutuse käigus lõigatakse põõsaste maapealsest osast umbes $\frac{2}{3}$ ära. Nii sunnitakse põõsast moodustama roh-

Külmakahjustusi saanud Thunbergi kükkerpuud on püütud ravida, lõigates viga saanud oksid ära põhimõttel "nii vähe kui võimalik". Siin oluks ainuõige võimalus allalõikus, ühtlasi oleks vana oksakõdune põõsas saanud noorendatud.

kem võrseid. Istutuslõikus on tingimata vajalik lehtpuuhekkide rajamisel, üksikute põõsaste ja põõsagruppide puhul tuleb seda aga igal konkreetsel juhul eraldi hinnata. Kindlasti tuleb ära lõigata murdunud oksad.

Paljasjuursete põõsaste istutamisel lõigake terve koeni tagasi ka murdunud või muudmoodi viga saanud juured. Käripige neidki, mis on ülipikad ning vähe harunenud, sest neid ei õnnestu istutusauku sirgenata mahutada.

Kõrgele alusele poogitud põõsasorte ja -vorme istutuse käigus tagasi ei lõigata.

Kui pole vaja, ärge lõigake!

Nagu puude puhul, kehtib ka põõsastel reegel: pigem sagedamini ja korruga vähem kui harva ning tugevalt. Erand on vaid alla- ja vormilõikus.

Kui aga lõikuseks vajadus puudub, siis ei maksagi seda teha. Lõikamine ei ole põõsale eluliselt vajalik, nagu fotosüntees, hingamine või vedeliku ringvool puittaimel organismis.

Lõikusvajadust vähendab see, kui istutate põõsad neile sobivasse kasvukohta ja sobiva tihedusega. Kui valguslembene põõsas kasvab pimedas, jäävad oksad nõrgaks ning hakkavad kuivama. Mõistagi tuleb siis kääritööd teha!